

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Lehullott az álarc

KÉT esztendő óta, különösen a Verdun-i kudarc óta, a németországi politikai pártok nagyobb része állandó támogatója a kormánynak, minden béke-offenzívában. A Verdun-i kudarc óta állandóan napirenden volt Németországban a béke és szüntelen korteskedés folyt az egyezségen alapuló béke eszméje mellett. Ennek a mozgalomnak közvetlen eredménye volt a német birodalmi gyűlés július 19-diki határozata, amikor a törvényhozás nagy többséggel hivatalosan állást foglalt a területhódítást és hadikárpótlást kizáró béke mellett.

A nyugati harctéren kivított győzelmek megrészegítették Németországot és a részegség mámorában önkéntelenül, levette az álarcát. A politikai pártok minden jelentékeny alakja, még a szocialisták is, a törpe radikális pártot kivéve, — szigorú, könyörtelen békét követelnek. Olyan békét, mely nyugati irányba is biztosítja Németország terjeszkedését Franciaország és Belgium rovására és mely nagyösszegű hadisarcot követel Angliától és Amerikától.

A szövetségesek azonban tisztában vannak azzal, hogy Ludendorff nagyszerű sikereinek mámorára eloszlik majd és a német nép felfedezi a titkot, hogy az óriási áldozatokkal biztosított "eredmény" egyetlen lépéssel sem vitte közelebb Németországot a döntéshez. Mihelyt megállapította Németország ezt az igazságot, azonnal felveszi ismét az eldobott álarcot. Szocialisták, radikálisok, a centrum párt szabadelvű tagjai könnyezve fordulnak ismét a nagyvilág elé és elzokogják, mily szörnyen félreismerték őket mindenki, mert Németországnak nincsenek támadó és hódító szándékai, Németország megértésen és kölcsönös engedékenységen alapuló békét akar kötni nyugati szomszédjával.

Most, amikor a világháború legvéresebb küzdelmei tombolnak nyugaton, amikor szó sincs a megalkuvást ösmerő békéről, a mikor hetek választják meg el a részeg embert a kijózanodás lidég pereitől, most érdekes rámutatnunk arra a tényre, hogy Németország soha nem keresett egyebet, soha nem akart mást, mint fosztogatást, rablást és ezzel kapcsolatban világhuralmat.

Németország a győzelem részége és a részeg ember igazat beszél. Rengeteg hivatalos, félhivatalos, társadalmi, politikai bizonyíték igazolja, hogy Németország soha sem akarta őszintén a területhódítás és hadikárpótlás nélküli békét. A március 21-diki nagy nyugati győzelem után megszólaltak a kétszínűek és bebizonyították, hogy a mult békés szándékai üres, komolytalan tervek voltak csupán. Ma már tisztán ösmerhetjük a német programmot: Belgium, Franciaország letörését, új gyarmatok hódítását és a német tengeri hatalmat. Ma már kétségtelen, hogy Németország a világ legnagyobb tengeri hatalma akar lenni a béke után, hogy az egész világkereskedelmet kormányozhassa. Végeredményében, röviden abból áll a német program, hogy magához kaparitson mindent, amit csak lehetséges.

A sok erőszakos német vágy homlokterében áll az, hogy elszakítsa Franciaországtól Briey környékét és ezzel egy csapással megbénítsa az egész francia vasipart. A német gazdasági szövetkezők már 1915-ben nyíltan kijelentették, hogy az országnak "szüksége" van Briey környékére és Belgiumra ugyanúgy, mint a csatorna kikötőire és Északfranciaország jelentős részére. Ezt a követelést az ugynevezett mérsékelték, annak idején a leghatározottabban visszautasították. A német vas- és acélipari érdekeltségek ebben az ügyben újabb emlékiratot adtak át a kormánynak és hadvezetőségnek, melyben többek közt a következőket mondják: "Ha ezt az alkalmat nem használjuk ki, ha nem esatoljuk az országhoz a belga és francia vasbányákat, a legközelebbi háborúban előrelátható bizonyosság Németország teljes pusztulása". És ezt a kérelmet egyáltalában nem ellenzi sem a német sajtó, sem a kormány, sem a politikusok többsége.

A nyugati nagytámadások kezdete óta Németország három legnagyobb vas mágnása nyíltan követeli Briey környékének elfoglalását, mely egyet jelent azzal, hogy Franciaország elveszti vastermelésének hat hetedrészét. August Thyssen, a következőket jelentette ki: "Meg kell kezdenünk a régóta szükséges határkiigazításokat. A francia határok-

nak oly messzire kell húzódnok Lotharingiától és Luxemburgtól, hogy ágyuk tüze el ne érhesse. Északfranciaország területe, Nancyvel együtt a jövőben Németországnak része lesz. Erre nem csak azért van szükségünk, mert ez a terület földrajzilag összefügg német Lotharingiával, hanem azért is, mert ezzel a területtel még mindig több vasa marad Franciaországnak, mint Németországnak. A béke biztonsága és biztosítása érdekében ragaszkodnunk kell oly határ kiigazításhoz, mely biztosítja részünkre Briey és Longwy környékét. Azt a területet, mely a háború viharzásában oly nagy szolgálatokat tett nekünk, meg kell tartanunk. Ez a esekély határkiigazítás biztosítja iparunk feltámadását és hatalmas fejlődését és hozzásegít ahhoz, hogy visszanyerjük uralmunkat a világereskedelemben. Ebben a kérdésben igazán nem lehetünk érzélgősek.

A német-luxemburgi bányatársaság vezérigazgatója, A. Vögler kijelentette, hogy "politikai és kereskedelmi szerződések nem biztosíthatnak vasat Franciaországtól, mert bármilyen szerződések köthetünk, Franciaország nem szállít vasat nekünk". "Ellemben eredményes hadműveletek kezeink közé juttatták Briey és Longwy gazdag környékét, melynek elvesztését Franciaország, mint Európa legnagyobb vastermelő országa, meg sem érezné. A német acél és vasipar és sok egyéb mellék ipar fejlődését évtizedekre biztosítaná ez a hódítás. Briey és Longwy vasbányáinak bekebelezése a német vasipar élet-halál kérdése. Épp ezért arra kell törekednünk, hogy ezt a célunkat megértessük Franciaországgal".

A német pálfordulásról érdekes bizonyítékot szolgáltat két nagy német napilapnak állásfoglalása, melyek egész a legutóbbi időkig a nyugati hódítások ellen szálltak sikra. Április 7-dikén, a Vossische Zeitung a következőket írta: a német-béke minden körülmények közt egyet jelent azzal, hogy Németország Franciaország rovására kitolja határait. Erről a kérdésről nem nyilatkozhatunk ma még részletesen, de annyi bizonyos, hogy a német vasipar javára kell a döntésnek eldőlnie és a békeszerződésnek

biztosítania kell a német vasipar fejlődését. Senki sem veheti rossz néven Németországtól, hogy a békekötés idején is elsősorban gazdasági és ipari érdekeit igyekeznek megvédeni és biztosítani."

A "Frankfurter Zeitung", mely hosszú időn keresztül a megértésen és megegyezésen alapuló béke szószólója volt, ma ugyan csak a nyugati hódítások szükségességét fejtegeti és többek közt a következőket mondja:

"Közvetlen a háború után rendkívül nagy segítséget jelent részünkre Briey. Az egész világnak óriási szüksége lesz acélra és vasra és Németország ennek a szükségletnek jelentékeny részét fedezheti, ha nyersanyagokhoz juthat Briey-ből. Vasipari kivitelünk ellensúlyozhatja majd azt az óriási behozatalt, melyre a háború után szükségünk lesz, megerősítheti pénzünk értékét és megnyitja előttünk a világkereskedelem esatornáit. Briey és Longwy bekebelezése nem volt és nem életszükséglet Németország részére, de sokkal jobban veheti hasznát, mint Franciaország."

Rengeteg bizonyítékot találhatunk most napról-napra, mely mind azt igazolja, hogy milyen önző, gonosz, rablászándéku célokért folytatja a háborút Németország. Hosszu fejtegetések jelennek meg a nyilvánosság előtt, melyek azt bizonyítják, miért van szüksége Németországnak a csatorna kikötőire, Flandriára és egész Belgiumra. Ma már a német közvélemény többsége vallja a legszélőbb pán-germán elveket és célokat. És ez ellen a tömeg ellen, hiába veszi fel a harcot a becsületes és tisztaszándéku kisebbség, hiába küzd ellene a kisebbségi szocialisták elszánt, törpe serege. A német közvéleményt csak a jövő elmaradhatatlan eseményei jőzaníthatják ki.

Mihelyt ismét napirendre kerül a megegyezésen, megértésen és kölcsönös engedékenységen alapuló béke, biztosra vehetjük, megérkezett a kijózanodás ideje. De hogy ezek után milyen hitelt érdemelnek majd a német békeapostolok, azt könnyen megállapíthatjuk ma már.

Temetőben

IRTA: AMERUS ZOLTÁN.

AZ ismeretlen tiszt, hűvös szem tüzelés után, tüntetően kezdett babrálni egy képes újsággal, s aztán letette. Szeréna, aki már előbb néhány szemvilánnal biztosította az ismeretlen teljes jóakaratóról, jól láthatta a képes újság címét. Egypár percig várt, hogy a társasága ne vegyen észre semmit; aztán elkérte a pincértől a lipesei illusztrált újságot s átlapozta.

Két kis ceruza-jelet talált benne, e két szó alatt: mikor, hol?

Mikor? — ezen nem kellett törnie a fejét. De az a kérdés, hogy: hol? — egy kis zavarba ejtette.

A tengerparti sétauton, az egész világ előtt? — az lehetetlen. Fiume valamelyik mellék-utcajában? Véletlenül találkozhatnék a leányaival. És az ördögtől nem félt, de félt a leányaitól. Már nagygyócskák; és milyen kinyílt szeműek! Egy kicsit elhanyagolta és egy kicsit elkényeztette őket. A fejére nőttek és egy idő óta mintha ellenőriznék. Ha véletlenül meglátnák az ismeretlennel, képesek volnának utána menni s kikémlelni, hová megy? A kikémbik már is oda sugta neki, hajmeresztő konfidenciával:

— Szeréna, ne kacérkodjál olyan sokáig azzal a tiszttel, mert rosszat gondolnak rólunk!

Gyorsan kellett elhatároznia magát. Nyolcadmagával ült az abbaziai Quarnero-kávéházban, s a társasága már készülődött. Csolnakázni akarnak. A magános tiszt sem fog órákig várakozni.

A képes újságnak azon a lapján, amelyre a brákadabrákat firkálgatott, egy temető képe volt látható. A kép szélére, mintha a kalligráfiában gyakorolgatná magát, rárajzolta ezt a szót: Fiume, s fenn, a hol a lap kelete és száma olvasható, bekarikázta ezt a számot: 3. Ha a tiszt nem tulságosan ostoba, s ért egy keveset a drót nélküli való telegrafálás-hoz, ebből meg fogja érthetni, hogy holnap délután három órakor a fiumei temetőben kell séfálgatnia. Mért éppen holnap? Mért most már öt óra felé jár az idő. Tehát ma már nem, csak holnap, s természetesen nem később, mint holnap.

A temető... Szerelmi találkozára nincs alkalmasabb hely, mint a temető. Se veszélytelenebb.

Másnap már két órakor utnak indult, hogy megszökhessen a leányai elöl, akiknek félkettőtől félháromig tart az angol órájuk.

Gyönyörű októberi nap volt, egyike azoknak az őszi napoknak, a melyeken a természet mintha még egyszer, utoljára összeszedné minden erejét, hogy meleget árásson: hasonlóan ahhoz a szép asszonyhoz, aki a negyvenedik évéhez közeledik, a rettenetes időhöz, az utolsó szerelmek idejéhez.

Ki kellett tüznie az ernyőjét, olyan melegen sütött a nap. S mialatt aprókat lépegetve, lassan sétálgatott tova a halmokon, — amerre máskor nem igen szokott járni, — azon gondolkodott, mit mondana, ha ismerőssel találkozna, a ki talán azt kérdezi: mi jutott eszébe, hogy éppen a temetőben sétál? Senkije se fekszik

ott. Csakugyan, még abban is szerencsés volt, hogy sohase vesztett el se gyermekét, se testvérét, senkit, akit egy kissé szeretett, jóbarátot se. A szülei már nagyon öregek és még ma is élnek. Még a férje is él. Mintha a halál mindenkit kimélné, akj akár közelebről, akár távolabbról, hozzátartozik.

De irigylik is sokan életének sima folyását, amint irigylik a kényelmét és minden szenvedelmességtől, minden idegességtől ment, nyugodt természetét!

Ó, ő nem irigyel semmit, csak az ifjúságot. Ha még egyszer husz esztendő lehetne!... Azért az egy esztendőért szívesen odaadná mindazt, ami még következik.

Nem volt érzélgős természetű, de a magánosságban pár pillanattig elmélázott.

Furesa! Még a kedveseit is mintha valami hatalom védte volna mindaddig, a míg mellette voltak. Csak akkor érte őket baj, ha elhagyták, vagy elhagyta őket.

Hanem alig lépett be a temetőbe, már is rájött, hogy valakiről mégis csak megfélekedett. Persze, az egész élet csupa fejletés; folytonos, szakadatlan fejlődés.

Közel a bejáróhoz, az ut szélén, fehér márványból való, még majdnem egészen új sarkóvet pillantott meg, s a temetőben az első név meg az első följegyzés, a melyre a pillantása esett, ez volt: "Itt nyugszik Teodorovics Simon, élt 37 évet."

Igen, ez egy kissé az ő halottja. Ez egy kissé ő miatta halt meg.

A férje ölte meg párban, ezelőtt hat évvel.

Szegény Simon! Milyen vidám, elmés, aranyoskedvű fia volt! Szép ember is, de mindenekfölött szeretetreméltó. A hol megjelent, ott azonnal derű és jókedv ütött tanyát. Kifogyhatatlan volt a kedves tréfából, a nevetető ötletből; fel tudta villámozni a legálmosabb környezetet; pezsgő vidámság, dal, muzsikaszó, kacagás járt a nyomában. Mindenki mindig csak Simont kereste; férfii, asszony, leány, mindenki őt találta a legkedvesebb cimborának; egymaga egész társaság volt. És igen, az asszonyok még jobban szerették, mint a lányok.

Amellett a legjobb fia volt a világon. Soha a tréfiával se bántott senkit, soha se vétett semmiféle emberfiának, kivéve azokat a férjeket, akikkel csak az történt, amit megérdemltek. És most itt fekszik, a két kezét összekulcsolva szépen, mozdulatlanul! Nem táncol többet maicscot, — amivel annyi asszonyt nevetetett meg.

Milyen bolond az élet! Hogy ennek a vidáman zajongó, ötletes, tréfás, kedves embernek éppen ő miatta kellett elnémulnia!

Miatta, a kit soha még csak meg se csókolt!

Igazán, talán nem ő rajta magán mult, ha soha se lett a Simon kedvese. Neki is nagyon tetszett ez az ember, akiért sokan rajongtak, s akit még többen becéztek, szinte bálványoztak. Aztán akkor

már régen tul volt rajta, hogy a házasságot komolyan vegye. Eleinte kacérkodott is, még pedig ugyancsak az egész asszony-társaság kedveltjével, s hízelt volna a hiúságának, ha könnyedén elhódíthatja a féltékeny asszonykájától... később is elbolondoztak... de ez volt az egész.

Mért ne vallaná meg magának, hogy: igen, amazon mult minden! A férfin.

Akkor bosszankodott is a dologon. Nem értette a Simon viselkedését. Mindig tisztelettudó és kedves maradt iránta; nagyon kedves, de tulságosan tisztelettudó. Pedig lehetetlen volt észre nem vennie, hogy nem haragudnának meg érte, ha jobban közelednek. És nem közeledett. Ugy hogy a viseletét szinte sértőnek találta volna bármely asszonyi önértet. Egy darabig nem lehetett egyebet képzelni, csak azt, hogy: talán érdekesnek akar látszani... ügyetlen ember, aki nem veszi észre, hogy már fölösleges minden komédiázás.

Most már érti, ami akkor rejtelmesnek tűnt föl előtte. Ez a bolondos ember komolyan vette a köteleességét. Nem akart izgalmakat, szenvedéseket okozni az asszonykájának, aki olyan örületesen féltette a férjét, amilyen örültségre csak az olasz vér képes. És ez a szerencsétlen a fejébe vette, hogy éppen Szerénától kell féltenie az urat. Elég volt hozzá egy semmitmondó, de elfogott pillantás, hogy otthon a legremesebb jelenetekkel lepje meg a szegény Simont; néha az egész szomszédtság összeszaladt a jajgatására. Utóljára a szegény Simon úgy kerülte Szerénát, mint az ördög a tömjént; ha véletlenül mégis találkoztak s felelnie kellett Szerénának, mialatt beszélt, mindig másfelé nézett. Szeréna végre kezdte érteni a dolgot; nevétségnek találta ezt az emberpárt: vállat vont s nem foglalkozott többé velük, Simonnal se.

És mégis éppen ennek az embernek kellett meghalnia miatta; míg a többiek, azok, akik ölelések és csókjainak emlékét szerette vitték a világba, ma is vidáman szaladgálnak, ki erre, ki arra.

Természetesen buta véletleneknek kellett összetalálkoznia ehhez is, mint minden balesethez.

Az egyik véletlen az volt, hogy a férje éppen akkor kapott egy évi szabadságot. Ennek a férjnek, aki az esztendő legnagyobb részében a messzi tengereket járja, ennek a férjnek, aki kiszolgáltatta őt annak a sorsnak, hogy ott keresse az asszonyi boldogságot, ahol éppen találja, ennek a férjnek, akinek a legkisebb hibája az, hogy mindig utazik, akj csak akkor kellemes férj, ha távol van, s akkor a legkellemetlenebb, ha megtér a családi körbe — ennek a férjnek akkor, kivételképpen, itthon kellett lennie.

A máskor csak nevetni való asszonykán pedig éppen akkor hatalmaskodott el legjobban a féltés örültsége. Nem különöse ez is! Féltékenységi dührohamai akkor váltak mindennaposokká,

amikor Szeréna már rá se nézett a szegény Simonra. Szeréna akkor volt a legszerelmesebb Andry kapitányba.

Andry kapitánynak, jól emlékszik, épp azon az estén ígerte meg az első légyottot. A hajótisztek bálján, a második négyesben. Ugyanennek a négyesnek a vége felé történt. — Szeréna még szinte érezte a kapitány leheltetének a forróságát, — hogy a hatodik figurában összekerült a szegény Simonnal is, mint minden más táncossal. Az ujjá hegyét nyújtotta neki s pillantása a kapitányt kereste. De a féltékeny asszonynak, aki folyton az urat leste, úgy rémlett, hogy titokban megszorogatták egymásnak a kezét. Megvárta, míg a négyes véget ért, aztán Szerénához ment és bokrétáját Szerénának az arcába vágta. Pírosabb volt, mint bokrétájának szertehulló rózsái.

Szeréna elszápadt és szótlannul törölte meg az arcát.

Ha ez véletlenül olyankor történik, amikor férje a messzi tengereket járja. Szeréna meglegedett volna azzal, hogy ennyit mondjon:

— Angela, nagyon ostoba vagy!

És elsimították volna a dolgot, hogy a férj soha ne is tudjon róla.

De a férj éppen ott ásitozott a bálteremben és Szerénát dühösé tette, hogy éppen a férje jelenlétében kell ezt a megalázást elszenvednie. Ha ő most békülékenyen mutatkozik, mit fog képzelni ez az ember: micsoda jeleneteket kell neki átélnie az alatt, amíg a férj a messzi tengereket járja!

Igy a botránynak párba lett a következése s az ostoba golyónak keresztül kellett mennie a szegény Simon testén.

Most itt fekszik, két kezét hiabavaló imádságra külsőlvá, mozdulatlanul. Már nem féltik senkitől.

De Szeréna-e az oka, hogy meg kellett halnia?

Nem. Ó, férjének a keze, meg az ostoba golyó, mind csak eszközei voltak a véletlennek.

Ezt a szegény embert a felesége ölte meg. A szerelmes asszony oktalan féltékenysége és esztelen indulatossága; a szerelmes asszony akaraterejének hiányossága, lelki fegyelmetlensége; az a gyöngesége, hogy nem tudott ura lenni magának; józanágának, belátásának a fogyatékossága; az a gyerekeség, amely nem tud számot vetni eselekedetének a következéseivel, és utoljára, de nem utolsóképpen az a naivság, mely komolyan vesz boldonságokat.

Bezzeg sirt, jajgatott, visított aztán, mikor kilyukasztva vitték haza a férjét!

Utóbb mégis csak elesitult.

És az idő mult, az idő rohant. Lassankint kiapadtak a könnyei. Lassankint felejteni kezdett. Aztán elkövetkezett az óra, amikor nem tudott többé egyedül maradni. Végre a mult héten férjhez ment egy jóra való fiatal emberhez.

(Folytatás a 3-ik oldalon)

Az e

TÁVOL nap...
Élt sok-sok kívül Greg, hi pálna. A kik tagon, megállta ügyre vették, volt minden n azt szokták ró bizonyára mag a piramisoknál nél.

Ált a pálm sában s ahog zett a sivatag mit, ami anny esodálkozásába ta hatalmas l esu törzsen. A lól két magá ledett. Még n sze jártak, v nak látszottak két ember vó sivatagnak — sivatag napét asszony. Az ült, a férfi. Nem volt se v se teherhordó tömlőjük.

— No, — gában, — ez jöttek ide.

A pálna g kintett.

— Csodáló hogy még n jukért az or dul egyik de se látok.

— Hétszer — tűnődött a szétmarcangó rabló megöl félelem elem.

Megpróbált Ennek a két szomorított.

De körötte sivatagban n mit már év mert és figye érdekelte. U kellett goné.

— A viha — szolt s az ségét emleg karján ez szem, ezek gyermeket i

A pálna, desen, távol jól látott a szony karja fejét anyja aludt.

— A kie gendő ruháj ma. — Lát van takarva szony, nagy a büjesöböl. Most már é rek menekü

— De dok. Haesa mazza őket lenségeiktől türniök, s vonuljanak.

— Képe velük. A f volt, a gre ben, az as Alig tett a látta, hogy ba. Visszar ba kaptá urának, ho menekültek dekoltak, b

Az egyiptomi menekülés

IRTA: LAGERLÖF ZELMA.

TÁVOL napkelet sivatagján élt sok-sok év előtt egy rendkívül öreg, hihetetlenül magas pálma. A kik átvonultak a sivatagon, megálltak alatta és szemügyre vették, mert magasabb volt minden más pálmánál, sőt azt szokták róla mondani, hogy bizonyára magasabbra fog nőni a piramisoknál s az obeliszkekénél.

Állt a pálma nagy magányosságban s ahogy egy napon elnézett a sivatag fölött, látott valamit, ami annyira meglepte, hogy csodálkozásában ide-oda ringatta hatalmas lombkoronáját karesu törzsén. A sivatag széle felől két magányos vándor közeledett. Még nagyon-nagyon messze jártak, valóságos hangyáknak látszottak, de bizonyos, hogy két ember volt. Két idegenje a sivatagnak — a pálma ismerte a sivatag népét — egy férfi és egy asszony. Az asszony számaron ült, a férfi mellette ballagott. Nem volt se vezetőjük, se sátruk, se teherhordó állatjuk, se vizes tömlőjük.

— No, — mondta a pálma magában, — ezek ketten meghalnak innen.

A pálma gyorsan szerteszét tekintett.

— Csodálom, — folytatta, — hogy még nincsenek itt prédájukért az oroszlánok. Nem mozdul egyik sem. Sivatagi rablót se látok. De majd jönnek.

— Hétszerez halál vár rájuk, — tűnődött a pálma. — Oroszlán szétmarangolja, kigyó eltemeti, rabló megöli, napsugár elégeti, félelem elemészti szegényeket.

Megpróbált másra gondolni. Ennek a két embernek sorsa elszomorította.

De körötte, a szétterülő egész sivatagban nem akadt semmi, a mit már évezredek óta ne ismert és figyelte volna. Semmi sem érdekelte. Ujból a két vándorra kellett gondolnia.

— A viharra és szárazságra! — szökött az élet két nagy ellenségét emlegette — mit hord a karján ez az asszony? Azt hiszem, ezek a tébolyodottak kis gyermeket is visznek magukkal.

A pálma, mint az öregek rendszeren, távollátó volt, s valóban jól látott a messzeségbe. Az asszony karján egy gyermek ült, fejét anyja vállára hajította és aludt.

— A kicsikének nincs is elegendő ruhája, — folytatta a pálma. — Látom, anyja rongyaiba van takarva. Szerencsétlen asszony, nagy sietve ragadhatta ki a bölesöböl s rohant vele tova. Most már értem. Ezek az emberek menekülők...

— De mindazonáltal boldok. Ha csak angyal nem oltalmazza őket, jobb lett volna ellenségüktől minden rosszat eltűnőnek, semhogy a sivatagba vonuljanak.

— Képzem, mi történhetett velük. A férfi munkája mellett volt, a gyermek aludt a bölesöben, az asszony elment vizért. Alig tett az ajtóból két lépést, látta, hogy ellenség tör hajlékába. Visszarohant a háza, karjába kapta gyermekét, odakiáltott urának, hogy kövesse, aztán elmenekültek. Egész napon át bujdoskoltak, bizonyára nem nyugod-

tak egy pillanatra sem. Igen, így történhetett; s én mégis azt mondom: ha csak angyal nem oltalmazza őket...

— Anyira meg vannak rémülve, hogy fáradtságot s más testi fájdalmat nem is éreznek; de látom, hogy a szomj-halál már csillog a szemükben. Ismerem a szomjuhozók ábrázatát.

A szomjuságra gondolva, görcsös rángás lepte meg a pálma karesu törzsét s hosszú leveleinek tömördek apró vége felkunkorodott, mintha tűz pörkölte volna meg.

— Ha ember volnék, sohasem merném a sivatagot felkeresni. Nagyon bátor lény az, a ki ide beteszi a lábát, holott nincsenek gyökerei, melyek lehatolhatnak a soha el nem apadó vizerekhez. Még pálmákra is veszedelmes itt az élet. Olyan pálmára is, minő magam vagyok.

— Ha tanácsot adhatnék nekik, arra kérném őket, forduljanak vissza. Ellenségeik sem lehetnek velük kegyetlenebbek, mint a sivatag. Talán abban bizakodnak, hogy a sivatagban könnyű az élet. Én tudom legjobban, hogy néha magának is nehéz életben maradnom. Emlékszem, ifjúságom idején egyszer a szélvihar valóságos homokhegygel borított el. Közel voltam a megfulladáshoz. Ha egyáltalán meghalhattam volna, ez lett volna utolsó óráim.

A pálma folytatta hangos gondolkodását. Szokása már ez az öreg remetének.

— Hallom, hogy csodásan dalamos bugás fut keresztül lombjaim koronáján. Minden levellem szárnyat öltve zeng. Nem is tudom, mit érzek ezeknek a szegény vándoroknak látásán. Az a szomorú asszony oly szép. Emlékeztet életem legesodálatosabb eseményére.

S mialatt az öreg fa levelei halk melódiákat zizegtek, a pálma arra a nagyon régi időre gondolt, mikor két tündöklő hiru emberi lény volt az oázis vendége: Sába királynője s vele a böles Salamon. A szép királyné hazafelé tartott országába, a király egy darabig elkísérte s itt bucsuztak el egymástól.

— Ennek az órának emlékére, — szökött a királynő — datolya-magot ültetek a földbe s azt akarom, hogy pálma nőjön belőle, a mely erősödven, éljen mindaddig, mignem király támad Judeában, aki nagyobb Salamonnál.

Ezeket mondván, elültette a magot s megöntözte szép szemé könnyeivel.

— Miért, hogy épp ma gondolkok erre? — kérdezte a pálma önmagát. — Oly szép-e ez az asszony itt, hogy arra a legfőbb-gesebb királynéra emlékeztet, a kinek szavára növekedtem s életem a mai napig?

— Leveleim zugása egyre erősebb s olyan fájdalmas, akár valami halotti ének. Mintha csak azt jósolná, hogy valaki nem sokára megvált az élettől. Jól tudom, hogy az nem én leszek; én nem halhatok meg.

A pálma szentül hitte, hogy leveleinek halálos suttogása a két vándort illeti. Ők maguk is bizonyára hitték, hogy haláluk közel van. Ez látszott arevonásaikból, midőn elhaladtak az utat szegélyező teve-csontvázak egyike mellett. Ez látszott tekintetükön, melyet a tovaszálló keselyük után küldtek. Másképp nem is lehetett. El voltak veszve...

A vándorok most észrevették a pálmát, meg az oázist s meggyorsították lépteiket, hogy vizet találjanak. De ahogy az oázisba értek, összerogytak kétségbeesésükben. A forrás ugyanis kiszáradt. Az eltikkadt asszony letette gyermekét a földre, s maga sirva a forrás szélére ült. A férfi melléje dőlt, végigfeküdt a földön s mindkét öklével verte a szárazságtól megrepedt göröngyöt. A pálma hallotta, amint egymás közt arról beszéltek, hogy meg kell halniuk.

Azt is hallotta beszédjükből, hogy Heródes király az összes két és három év közötti csecsemőket leölette, félelemből, hogy köztük van a zsidók várva-várt, nagy, ujszülött királya.

— Egyre zokogóbb leveleim zugása, — gondolta a pálma. — Ezeknek a szegény menekülőknek nemsokára út végső órájuk. Megértette azt is, hogy a két vándor rettegve fél a sivatag veszedelmeitől. A férfi azt mondta, hogy jobb lett volna menekülés helyett megküzdeni a katonákkal. Haláluk könnyebb lett volna.

— Isten segít majd rajtunk — válaszolt az asszony. — Egyedül vagyunk ragadozók és kigyók tanyáján. Nincs ételünk, italunk. Hogyan segítsen Isten? — mondta a férfi, s kétségbeesésében megtépve ruháját, a földre szoritotta arcát. Nem volt már reménye, mint az olyan embernek, ki halálos sebet hord szívében.

A pálma észrevette, hogy leveleinek fájdalmas suttogása mind erősebbre válik. Az asszony is meghallhatta, mert szeméit a pálma koronájára emelte. Ugyanekkor önkénytelenül kitérte karját.

— Oh, datolya! datolya! — kiáltott. Akkor vágy reszketett hangjában, hogy maga az öreg pálma is óhajtott, bár ne volna törzse magasabb, mint a tüskerözsza bokra s gyümölese oly könnyen elérhető, mint a galagonya. Jól tudta, hogy koronája tele van datolyával, de miképp érjen ember oly szédítő magasságba?

A férfi már előbb látta, minő elérhetetlen magasságban csüng a pompás gyümölcs. Fejét fel sem emelte, csak arra kérte az asszonyt, ne vágyakozzék lehetetlenekre.

De a gyermek, ki addig ide-oda tipegett, hantokkal s fűszálakkal játszadozott, hallotta anyja kiáltását.

Az apróság nam tudta elgondolni, hogy anyja ne kapna meg bármit, amit kíván. Mihelyt datolyáról volt szó, kezdte a fát vizsgálni. Gondolkodott, tételődött, miképp lehetne a datolyához férni. Aranyos fürtjei alatti szinte összeráncolódott tiszta homloka. Végre nevetés futott át arcán. Megtalálta a módját. Oda ment a pálmához, kicsiny kezével megsimogatta törzsét s édes gyerekhangon így szólt:

— Pálma, hajolj meg! Pálma,

hajolj meg!

Es ime, mi történt? Mi történt? A pálmalevelek felzúgtak, mintha orkán vágott volna közéjük s a pálma hosszú derekán rémes borzalom futott végig. A pálma érezte, hogy a kis gyermek hatalmas van fölötte. Lehetetlen volt a paranesnak ellenszegülnie.

Szakasztott úgy, a hogy emberek szoktak meghajolni uralkodók előtt, meghajította hosszú törzsét a kis ember előtt. Hatalmas ivben közeledett a földhöz s végezetül oly mélyen megdőlt, hogy nagykoronájának reszkető levelei a sivatag homokját söpörték.

A gyermek nem ijedt meg, nem is csodálkozott, hanem örömkialtások közt szedte le az öreg pálmát friss, dus gyümöleseit.

A hogy teleszedte magát s a fa még mindig a földön hevert, ismét egész közel lépett hozzá, becézgette s végtelenül gyengéd hangon így szólt:

— Pálma, kelj fel! Pálma, kelj fel!

S a hatalmas fa szóltanul, tisztelettel feszítette meg hajlékony törzsét. Levelei úgy zengedeztek, akár a hárfá.

— Most már tudom, kit illet a halál melódiája — mondta magában az öreg pálma, mikor ismét egyenesen állt. — Ezek közül az emberek közül egyiket sem.

A férfi és az asszony pedig térdreborult és dicsérték Istent.

— Láttad szorongásunkat s elvetted aggodalmunkat. Te vagy az erős, ki meghajlítod a pálma törzsét, mint a gyöngye nádat. Mely ellenségtől rettegünk, ha a te hatalmad oltalmaz minket!

Mikor nemsokára karaván vonult át a sivatagon, az utasok látták, hogy a nagy pálmának levélkoronája fakóra vált.

— Miképp történhetett ez? — csodálkozott egyik vándor. — Ennek a pálmának nem szabad meghalnia, amíg királyt nem lát, a ki nagyobb, mint böles Salamon.

— Talán már látott is — válaszolt egy másik sivatagjáró.

Temetőben

(Folytatás a 2. oldalról.)

Hja, ezezusi matrónákkal van tele a világ!

Hát érdemes-e az életet komolyan venni!

És a szegény Simon most itt fekszik, eszdesen, szépen, illedelmesen. Nem táncol többé macsicsot, amivel hajdan annyira fölbőszítette a féltékeny asszonykát. Pedig most már táncolhatna, éjjélkor. Nem féltik többé senkitől.

Hát nem gonoszság-e gyerekes észszel komolyan venni, ami csak jókedv, dinom-dánom, rövid, nagyon rövid ideig tartó "tréfa, te-refere, tánc!" — ahogy a szegény Simon szokta mondani.

Valami neszt hallott. Arra pillantott, s látta, hogy a tiszt jön.

A tiszt annyira sietett, hogy egyszerre csak megbotlott valamiben és a kardja hozzavágódott az egyik sarkához. Szeréna észrevette, hogy a szegény Simon sarkóve volt az.

Néma énekek

IRTA: RÉVÉSZ BÉLA.

AZ ünnepi este már áthajolt az északába, a kis viaszgyertyák elhobbantak, de egy kettő még perzselte a karácsonyi fenyő olajos ágait és nehéz szagokkal itatták át a kiesiny szoba levegőjét. A méeses aljában csak én virrasztottam. Mások kalács, pálinkás üvegek heverték az asztalon. Az albérlők, a kik itt laktak, már beleroskadtak az álmokba, a mámor szeliden és egymás után ledöntötte valamennyit és az ágyakon, a földön, mozdulatlanul feküdtek az emberek. A méeses árnyai libbentek, rebentek és fakó világosságokat hasítottak ki a terhes levegőből.

Odakünn esett a hó, ájtatos emberek éjfél misére bandukoltak. A szomszédságban megkonnagattak a harangok, bugtak, zugtak, a templomi hangokra ráomlottak az alásüppedő hófátyolok, megfogták, eszondosították a harangok énekét és álmodozó emberek fölé halk muzsika szállott be a szobába...

Én azt álmodtam, hogy álom vagyok, látok és hallok, sziveken keresztül, néma énekeket. Petrus bácsi ágyán a fonográf muzsikált, pedig Petrus bácsi aludt, leoldott falábát ölelgette, mint a szerelmese a gyönyöröket, de a fonográf dalolt és dült belőle a sok szomorkodó ének, belekapaszkodtak a harangok danájába. A datok közül az egyik fölkapott a szárnyára, libegett, röpködött velem a magasságban, aztán hirtelen lejtözött és ráültetett az egyik ágyra.

— Ez a Mari... a Mari...

Két karját ráfonta a mellére és az area mosolygott. Megeszkoltam a Mari fejét és álmai kiröpültek hozzám.

— Gyönyörű kis csibém... stúgtak testvéreim, a Mari álmai.

— Gyönyörű kis virágom, mit csinálsz?... szemekeid úgy-e reám néznek? Kis kezekeid értem nyulkálnak?... Fölvettek?... nevétsz, nevétsz, kis rubintom? én vagyok, a te rossz, eudar anyád... Fölvettek a kapuból? Talán egy nagy ur és most se-lyembe pólyálnak... Ha ott felejtettek?... hogy melegítettem, bújtam az orcádat, a kezekeid... ha ott felejtettek... juj, hideg nyilak hasogatták a szívemet... Ugy-ugy, kis bogaram, enelizzál, enelizzál, majd szétreped a mellem. Mind a meleg, édes tej a tiéd, csak a tiéd... Kapirgálsz? Kapirgálsz?... na, ne esiklandozz... szívjad, szívjad kis rubintom, mert megszakadok, már szívemnek szalad a tej és kiszakítja az én bünös testemből... Egyél, egyél, egyél, kis csibém...

Mari mosolygott, az álmok daloltak, esiesijja, babuja, esiesijja babuja...

Arany, ezüst csengett, a másik sarokban sok tallér pengett. Vakurka pénzekkel hareolt. Benn volt a pénztárnál, a bankban, a hol szolgált. Az álmai görgették a kicsi és nagy pénzeket, gurították a halovány nikkeleket, kácvagva gurultak az ezüst, arany koronák, ütődtek, esörrentek és fölöttük sóhajosan röpdöstek a

tarka bankók. Vakurka kaszált a kezével, ide-odanyult és összefogdosta az elszabadult pénzeket. Bedugta valamennyit a zsákba, a bankókra szalagot huzott és gyültek körülötte a zsákoeskák, a bankóoszlopok. Az álmok eszondosodtak. Vakurka leemelte szárnyairól a tallérokat, valamennyit eltakarította és dünyögött, nyöszörgött:

— Haza... Haza...

Álmai kiröpültek az ég alá és behozták a hófátyolokat és reszkettek, hullámoztak Vakurka előtt. Méhükből hullott, dült alá a lilimos, esillogó hó. Fehér tájékokat usztattak az álmok, szüzi tisztaságban fehérkedett ember, templom, az ég. Az álmok sugták:

— Moszkova... Moszkova... nyilnak a kapuk, három az óra... a görbe utcákon mennek a testvérek... Jeges a föld, jeges az ég, sugaras minden, a föld fölött, az ég alatt. A hold megnyitja palástját... ráborítja a tornyokra... a Kreml tizennyolc ablakos tornyára, Mária templomának aranyos kupoláira... Szikrázó utakon most mennek bandukolnak a templomba a testvérek. A harangok esilongelnek... esilongelnek, átszállnak a zuzmárás fákon és a jégsipok megszólnak... A fák énekelnek... Moszkva dalol... goszpodij pomiluj...

— Haza... haza... sugták az álmok és vitték Vakurkát templomokon keresztül, át a diadal-kapukon, kifaragott paloták között, végig a koronázási utakon; s megállt a folyó mellett, ráment a hidakra és nézte, a mint dus, lassu hófátyolok nesztelenül merülnek alá a vízbe...

Vakurka ümmögött, nevetgélt:

— Lopni fogok... lopni... Megfogta az egyik pénzeszsák száját és felordított:

— Jaj...

Az aranyak összefutottak a zsákoeskákban, sikoltottak, zenebonásan egymás körül kavargtak és ujjongva, sikongva fellöktek magukat a levegőbe. A tallérok Vakurka fölé repültek, arany testükből ábrázatok nőttek ki hirtelen; grimaszok esufolódtak a sárga szemükben, a petyhüdt ajkuk körül és vigyorogtak, bámszokdáltak Vakurkára. A vén szolga hanyattvágódott és nyultak, emelkedtek körülötte a bankóoszlopok, egymáshoz épültek, összefogtak és Vakurkát nyoszolyájáról elillanni nem engedték. Fölötte zengett, üvöltött a pénz, mellette suhogtak a tornyosodó bankók és Vakurka leigázva, dermedten feküdt a bankósírban...

Muzsikás volt a levegő. Petrus bácsi fonográfja hangosan énekelte, fojtott dalok csalogattak maguk köré az álmokat. Az ágyakon magukra maradtak az emberek, meredten elnyultak a matráccon, mint a döntött fák az erdő avarában. Petrus bácsi fonográfja bolondosan énekelte, rozszant torkából tréfás, nevető hangokat lökött fel a magasba, és mi összesuhantunk, összeöleleztünk és röpködve a pihenő fejek fölött, lejtözünk, táncoltunk. Az álmok

zsongtak, nyugoskodtak, de énekeltek is, és olyan volt a hangjuk, mint a méhivogató üvegcsengő, amiket a kertekben megfuj a szél. Engem testvéreim, az álmok, magukba fontak, dajkáltak s titkos titkaikkal megütögették a szívemet, mely most megnőtt, a sikságig és pereméig megnyitott a két ölelő karja és a szívemben volt a világ, emberek, bujdosó szenvedéseik.

Petrus bácsi ölelgette a falábát, a fonográfja már eszondosította a Karnevált és vontatottan bujtak ki belőle a dalok, s az álmok libbentek, alászállingóztak és mire eszond lett, besuhantak a koponyákba. Az egyik testvérem szárnyára emelt és ráropültünk a kórházi szolga fejére. János szántott agyában fölébredtek, fölszökkentek a rejtelmek.

János gagyogott, mozgott:

— Na... ne...

De ágyában nász ülték az álmok, az egyből lett kettő, pározottak, sokasodtak és sodorták eléje a kadávereket. Dermedt károk görcsösen a levegőbe kaptak, örökre bezáródott szemhéjakra kiültek a nagy üveges szemek, a husos fejből a esontvázak kidugták a koponyájukat.

János dörmögött, káromkodott, fölemelte a kezét és durva sietséggel hajigálta messzire magától a halottakat. Szívek táncoltak eléje. Kicsi és nagy, fonynyadt és husos szívek, s vadul lüktettek. Behorpadtak, kiduzadtak, ujjongó és siró hangok zugtak ki belőlük, de valamennyi sirt és könnyeket ráhullatnak János arcára. János kaszált a kezével és hesegette maga mellől a kavargó szíveket, de hirtelen megbicsaklottak a karjai, a fejét rányomta a matrácra és rámeredt a legvadabb szívre, mely az area előtt táncolt. Az megütötte forró testével az ábrázatot, rászökkent a mellére, táncolt a feje fölött, aztán sikoltva, kacagva visszaugrott a szívek közé. János fölördített, a szíve után kapott, megvágta a mellét és sirt, üvöltött:

— A szívem... a szívem... hol van a szívem?...

János ütötte-verte a fejét. Beleestem a levegőbe... ágyak fölött uszom és libbenek... Ki vagyok én?... Érzések között hajókázom és találok a nem ismert fájdalommal, a szikkadt földnél szomjasabb vágakkal, bus arcu reményekkel, tépett égett örömmel. A testemet nem érzem és mégis van szemem, mely sugaras rést tör sötét agyabir-

tusokon keresztül, melyben most ott örvényeskedik a mindenki álma. Én se éltem eddig? A ki igazán vagyok, rejtözött eddig bennem? most kapott szárnyra, mikor az éjszaka lefujta rólam a hus- és esontbéklyókat? a mikkel röghöz szögezetten csak bambán álmélkodtam, álmélkodva esu dalkoztam?... És most röpdölök, emberek fölött keringözöm, a koponyák megnyilnak előttem, a szívemet ráteszem a szívükre és mi halkán összedobogunk.

Megölelem az egyik álmodót, sugaras az area.

— Ez a néma... a néma...

Ivesen rángatózik az ajka, kinyitja, csukja a száját, esatogtatja a fogait és vad hangokon nyávog, ugat, bödül:

— Üm... üh... hó...

Mosoly-lárva száll szomorú arcára, titkos gyönyör ideges ráncokba szedi, kisimitja a homlokát, a kezével döfösi a levegőt; a néma beszélget.

— Milyen a hangom?... Az embereknek hápog a szájuk és csak azt látom, hogy mosolyognak, vörös lesz az arcuk, néha könnyes a szemük... Én most beszélek, de nem hallok a hangomat... Milyen a hang? Érezni lehet? Meleg talán vagy illata van, mint a virágoknak?... Mindenkinek van hangja? a fának is? csak nem hallok, mikor bólogatnak, mikor leveleket perditenek a földre?... Nevetek én vagy sírok? Pedig érzem, hogy örülök, forró a fejem, testemet esiklandozza a boldogság... jaj... mozog valami a fejemben, rángatja az agyvelőmet, tüzes kigyók hemperegnek benne és kinyújtóznak... belesiklanak a füleimbe. A hangom... a hangom... jön a hangom... emberek, emberek... kacagok, kiáltok... Juliska, szeretlek, összebujok veled... beh gyönyörű, amit mondasz... menni kell már a gyárba... hogyan sipolnak, hogyan ordítanak... édes, kicsi fiam, újra megsiratlak, újra eltemetlek, hallom a jajgatásomat, a kicsi hárang is sikolt — hallom már, hallom — mért beágyazunk a földbe...

Petrus bácsi fonográfja muzsikált, pedig Petrus bácsi a falábát ölelgette. Rálibentem a fejére, kocogtattam, esókolgattam, meg is nyilott, de Petrus bácsi feküdt a koldus falába mellett, nagy nyugalomban, álmok nélkül.

HA MOST fizet elő a Magyar Hirlapra, megkapja még az 1918-dik esztendőre szóló pompás kiállítású, példátlanul értékes és gazdag tartalmu NAPTÁRUNKAT.

A Magyar Hirlap előfizetési ára:

Egész évre két dollár, fél évre egy dollár.

Canadában egész évre 3 dollár, fél évre \$1.50.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

2227 W. JEFFERSON AVE. DETROIT, Mich.

Vizparton

IRTA: KRUDY GYULA

FEBRUÁRIUSBAN már beszél-
ni kezdenek a vizek. A tél
komor némaságából egyszerre kü-
lönös és titkos sustorgás hallat-
szik a folyók mentén. A hó alól
szürke víz jön elő és barna par-
tok között lomhán eleinte, majd
később sebesebben iramlik ismer-
etlen állomások felé a havas ár.
Friss örvények kerekednek a víz
közepén, és az ár, emelkedvén a
partok között, locsogva nyaldos-
sa a bokrok és fák gyökereit. A
tavasz megindult már valahol a
folyó felett és sustorogva, halk-
kal csevegve közeledik a vizen.
A tavasz elsőbb a folyókon in-
dul meg, de az ár felett támadó
és járkáló széllel együtt bemegy
az erdőkbe, falvakba, városokba.
A mezőkön láthatatlanul támad-
nak a tavasz kis patakjai, ame-
lyek locsogva, gyengén hullámoz-
va folydogálnak a tavalyról it-
ten maradt füvek és falevelek
között. Barna, halott galyak ned-
vesen fekszenek összezsugorodva
a hó alatt, a szél hiába üzi el a
szürke felhők nyárait a hegyek
fölé, az ég hasztalan kékül a szél-
től, ők tavalyiak, immár halottak
maradnak, s a földön támadó kis
patakok lesodorják őket a vizek-
be, mélységekbe, ismeretlen he-
lyekre, valamint a tél komorsá-
gában kimult kis állatkák esont
vázait. A folyóból, a szürke víz-
ből friss kiáltások hallatszanak a
néma rétekre, és ha a hidon, a
havas ár felett megállsz: az életet
meglátod egy barna, parton álló
fa görbe és fekete ágai között,
avagy egy lassan szálló madár
képében, a mely a hullámos víz
felett horgászlik, — hiába fuj
csipős éjszakai szél a magaslatok-
ról.

S az erdők milyen titkosak! A
fák — nagyok és kicsinyek —
mereven állnak a barna, hótól
szürke, víztől tarka földön s alak-
juk az égre rárajzolódik. A fa-
törzseken nedvek folynak végig
és az egész erdőben csak a víz
locsog, különben mélységes és
néma szomorúság vagyon itt.
Mész előre és hallgatószól. Titko-
san csendes minden. A tisztáso-
kon harmatos pára lebeg, — u-
gyan mi történik itt, hol senki
sem jár, csak a nappal, majd a
különös éjszaka?

Egy réten, a hol álldogáltam
és gyertyaszentelő-havát akartam
meglesni, keskeny, nedves ország-
ut kanyargott. A nap nyugovóra
hajolt, és az erdők rétek szomo-
ruakká lettek. A keréknyomban
a víz jegesedni kezdett és vala-
hol a homályos, messziségben ha-
rangoztak...

A komp nem messzire volt a
folyóparton, de mire odaértem,
már leszállott az este. Amint a
nedves országoton ballagtam az
estében, egyszerre érezni kezd-
tem a tél szagát. Estve még tél
van; a vizek többé nem esőge-
jeznek és a néma alvás, a delu-
táni hangok és sustorgások után
komorabb az igazi, fagyos téli
éjknél.

A komp a tulsó parton volt,
éppen akkor kötöttek ki vele a
legények. A barna folyó felett a
deszkaalkotmány úgy lebegett,

mint egy nagy, széles árnyék. A
közepén lámpás égett, de azt
csak sejteni lehetett, hogy ottan
ég. Világos nyári esteken a tul-
só parton levő kompon árnyak
látszanak, amint ide-oda mozog-
nak, tesznek-vesznek, ám most
csak mormoló hangok hallatszo-
tak nagy időközökben a csendes,
hidegülő folyó felett.

A révészház előtt a sötétben
ült az öreg révész. Eleinte nem
láttam, csak akkor vettem észre,
midőn megszólalt. Jó estét mon-
dott és tovább lógázza lábát a
hárságyon, ami az ereszt alatt
volt.

Ez az öreg révész emberemléke-
zet óta itt lakik és kezeli a kom-
pot. Hajdanában bizony egma-
ga hajtotta keresztül a kompot
emberekkel, állatokkal, szerek-
kel együtt, de most megöreged-
vén, két legényt tart és ő maga a
rongyos szürön ül és pipázik. Bi-
zonyosan ismerte az apámat és
nagyapámat is, de ő ezt soha se
mondta. Vizparti emberek hall-
gató természetűek. Csak azt
mondják, ami szükséges.

— Tavaszodik, — kezdtem.

— De a jég még nem ment el
felülről, felelt az öreg.

— Mégis járják a vizet.

Az öreg a pipájába nyomta az
ujját.

— Hát járjuk, járjuk.

Leültem mellé, a hárságy szé-
lére és a folyót néztem. A sötét-
ség lassan rá-rászakadt a fodros
vizekre. A tulsó partból most
már semmi se látszott. A hangok
is gyengébbek lettek, de egy ló
nagyot nyerített, s ez világosan
hallatszott.

— Vásárosok mentek, mormog-
ta a révész, csak úgy, hogy el ne
unjam magam.

Majd:

— Az ilyenek itallal kínálják a
legényeket, azért.

Gondoltam, tehát még sokáig
várhatok. Fázni kezdtem és min-
denféle különös történetek jutot-
tak eszembe, amik a környéken
történtek. Hajdanában tolvaj-
betyárvilág volt erre, bizonyosan
itt keltek át a folyón azok is. Az
öreg ismerhette őket és a zsák-
mányból neki is juttattak. A resz-
kető sötétség, ami a víz felett le-
beg, sok mindent betakar.

— Vermes nagyságos ur is meg-
halt azóta, mondta az öreg egy-
szerre ismét. Pedig nyáron még
itt aludt, — itt ni...

A kezével a hárságyra gsapott
és a folyó felé nézett. Majd fel-
állt és a part felé ment görbe
vállalival. Utána néztem és sze-
rettem volna valamit kérdezni tő-
le, arról, aki meghalt, de úgy se
felelt volna.

Vermest ismertem s egyszerre
megjelent előttem szép férfi alak-
ja és különös történetet, amit
most az öreg révész eszembe jut-
tatott. Persze régen jártam erre,
s az öreg egyéb ujságot nem igen
mondhat.

Vermes birtokos ember volt s
a folyó innenső oldalán lakott.
Ötven éves lett s addig nem tör-
tént vele semmi különös dolog.
Élt, mint a birtokos emberek Ma-
gyarországban, családjával —
igen szép gyermekei voltak — s
a tavaszi szántást soha el nem
mulasztva. A politikát nem na-
gyon szerette, de meggyőződése
voltak. Különben tetőtől-talpig
gavallér volt és sokat tartott a
tisztességre. Olykor kocsijára ült
és a városba hajtott tüzes lovai-
val. Két-három napig ottan mu-

latott, sok pénzt elköltött, haza-
menvén ajándékot vitt feleségé-
nek s gyermekeinek. A birtokos
urak élete, ha nem valami lum-
pok, kártyázók vagy szeretőtár-
tók, nyugodt és szép lefolyásu.
Az ő életük országútja síma, nem
ugyan öröme és bánatok nélkü-
li, de csendes és emberséges. A
falusi uriházakból a nagy vá-
gyak és boldogtalan álmok szám-
úzvék, a bolondságokból is csak
a szelidebb fajtájuk ismerősök
a szántóföldhöz közel.

Mondtam, hogy szép gyerme-
kei voltak Vermesnek?

Sok gyermeke volt, — tán 8
— mert a birtokos uraknál nem
fukarkodik a jó isten az áldással.
Elég vagyonos ember volt ah-
hoz, hogy nevelhesse őket. De
különösen volt egy lánya...

A fekete februáriusi égbe bá-
mulok, csipős szél fuj a víz fe-
lől, az öreg tüzet rakott a par-
ton. A száraz galy recsegetve lob-
ban lángra, a vizes fa meg sis-
teregve, nyöszörögve birkózik a
tüzzel. Az öreg háttal áll felém és
kiterjesztett karjait a máglya fö-
lé tartja. Fekete alakja, lengő
szürke szakállával regényesen raj-
zolódik az éjbe. A lángok a víz
szélét is megvilágítják és fényes-
ségük játszik a fodros habokon.
A máglya lobog és csipős füstje
a földre lapul. Tavaly nyáron
mindig itt aludt Vermes a ré-
vésznél. Az egyik hárságyon ő, a
másikon az öreg. Vermes nem
tudott aludni gondolatjaitól, a
révész az öregségtől. A esillago-
kat szemlélték és beszélgettek.

Mondják, hogy azért járt ide
aludni Vermes, mert a leánya
bolondot eszeledett. Ez a lány,
gondolom Juliskának hívták, a
legszebb volt, a legédesebb volt.
Ahogy egy virág felnő, vagy mint
egy álom kibontakozik a szen-
dergő ember lelkében, úgy nőtt
fel Juliska. Ám, hogy elmés-
kéje meghibbant, amikor tizen-
nyole esztendőskorában a falu-
ból elszökött és városba meaf nem
valami jó célból: bizonyos. Ver-
mes mindig itt aludt, mert meg-
utálta a családját; nyári éjjele-
ken néha nagy tüzet raktak a ré-
vészszel a vizparton és a folyó
neszelését hallgatták. Itt sóhaj-
tott és busult az ötvenéves férfi.
Folyóparton vannak olyan kü-
lönös történetek, amelyeknek se
elejük, se végük. Csak úgy hallja
őket az ember a víz mormogásá-
ban...

Egyszerre kiáltás hallatszott a
vizről, a feketeségből; majd a
csiga nyikorgott és éneklés hal-
latszott.

A révészlegények énekeltek és
huzzták a kompot. Az öreg figyelt
a hangokra, aztán felém közele-
dett.

— Átmehetünk esónakon is,
mondta mérgesen.

— Miért?

— Mert részegek a bitangok.
Nem mondtam tán, hogy vásáro-
sokat vittek?...

Később a vizre szálltunk és
míg a folyón átkeltünk, mindig
a parton lobogó tüzet néztem, a
mely mögött a nedves réteken, a
lueskos erdőkben ébrednek va-
laki.

KERESZTJEINK

Ha rámnéz a halál,
Félek: szemem belévaku.
Neked az öt seb párolgó vére
Holnapra elfakul
Téged melenget, mi engem éget...
Bámulom nyitott, tátott szemekkel
A földi mindenséget.

Ha rád néz a halál:
Lehunyd halkan a szemed.
Engem az öt seb párolgó vére
Követ és eltemet.
Piros hulláma utánam nyargal...
Téged csak hűsit, mitől én fázom
Csuokott, vonagló ajkkal.

Táncolva lépegetsz.
Taposva, lomhán baktatok.
Szörnyű kereszt-súly nyomja a vállam,
Jaj, összeroskadok!
Neked mosolyod, mit nekem ráncom...
Te elbirod az isten keresztjét
Egy kis arany nyakláncon.

GELLÉRT OSZKAR.

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

— Egyszerre, mintha végigválnak az ember arcán, előttem állt az a lehetőség, hogy elveszem saját koromat, hogy itt maradok gyámoltalanul ebben a különös, új világban. Maga a pusztá gondolat is valóságos fizikai érzés volt. Éreztem, hogy torokragad s megakasztja lélekzemet. A következő pillanatban szörnyű félelem fogott el s hatalmas ugrásokkal rohantam lefelé a lejtőn. Egyszer fejfelé előre buktam s felhasítottam arcomat; nem vesztegettem az időt arra, hogy elállítsam a vérzést, hanem felugorva futottam tovább s a meleg vér lecsöpögött arcomról a vállamra. Mialatt futottam, egyre ezt mondogattam magamban: "Elmozdították egy kissé; félretolták az utóból a bokrok közé." De azért rohantam teljes erőmből. Az egész idő alatt tudtam azzal a bizonyossággal, mely olykor rettentő félelmet kelteve nehezedik rá a lélekre, tudtam, hogy efféle bizakodás tiszta ö-rülttség; tudtam ösztönszerűleg, hogy a gépet eltávolították hatalmam köréből. Kínosan lélekztem. Azt hiszem, a dombtető és a kis tisztás közti mintegy két mértföldnyi utat tíz pere alatt befutottam. Pedig nem vagyok már fiatal legény. Futásközben hangosan átkoztam magam, hogy gyanútlan esztelenségemben elhagyhattam gépemet; ezzel is alaposan fogyasztottam lélekzemet. Hangosan kiabáltam, de nem felelt senki. Nem moeant élőlény az egész holdfényes világban.

— A mint a tisztásra értem, láttam, hogy a legrosszabb, amitől félttem, való. A gépnek hirehamva sem volt. Éreztem, hogy erőm fogy s kiver a hideg, amint láttam a bokrok fekete sűrűsége között az üres területet. Körünyargaltam őrjöngve a tisztást, mintha a gép valamelyik szögletben lehetett volna elrejtve, azután hirtelen megálltam, hajamat tépve kezimmel. Fölém tornyosodott a bronz alapzatra helyezett szfinx, fehérén, fényesen, foltosan, a kelő hold világában. Mintha gunyosan mosolygott volna rémületemen.

— Talán megvizsgálódhattam volna abban a gondolatban, hogy az apró emberkék valami földött helyre tolták be gépezetemet, ha nem lettem volna meggyőződve arról, hogy ugy fizikai, mint szellemi erejük teljesen elégtelen ilyesmire. Ami megrémített, az valami eddig nem is sejtett hatalom érzete volt, melynek váratlan közbelépte eltűntette találmányomat. De egy dolgot bizonyosan tudtam: ha csak valamely későbbi kor nem állította elő pontos mását, a gép az időben nem mozoghatott. Az emeltyük ráillesztésének módja — majd később megmutatom nektek — oly bonyolult volt, hogy ha az emeltyük le voltak véve, nem tudott bánni senki a géppel. A gép mozgott s el volt rejtve, de csak a térben. De ha így is volt, vajjon hol lehetett?

— Azt hiszem, félig-meddig megőrültem. Emlékszem, hogy szenvedélyesen ide-oda futkostam a szfinx körül a holdfény-

ben uszó bokrok között s fölríasztottam valami fehér állatot, a melyet a félhomályban kis öznektartottam. Arra is emlékszem, hogy késő éjjelig csapkodtam összeszorított öklömmel a bokrokat, míg a letördelt galyak össze nem vagdalták esuklomat, úgy hogy csurgott a vérem. Majd zokogva és dühöngve gyötrelmemben, lementem a nagy kőépülethez. A tágas csarnok sötét, néma, elhagyott volt. Elcsuszam az egyetlen padlón s felbuktam úgy az egyik malachit-asztalban, hogy majd eltört a sinesontom. Gyufát gyújtottam s áthatoltam a póros függönyön, amelyet már említettem.

— A függöny mögött egy másik nagy csarnok volt, tele vákosokkal, amelyeken vagy husz kis emberke aludt. Bizonyos, hogy nagyon elesodálkoztak, amint tagolatlanul kiabálva, a nyugodt sötétségből a seregő gyufa fénye mellett hirtelen előbukkantam. Mert ők már nem ismerték a gyufát. — Hol van az időgépem? kezdtem kiáltva, mint a haragú gyerek és egymásután megragadtam és fölráztam őket. Nagyon különösen érezhették magukat. Egynehányan nevettek, de a legtöbbször szörnyű rémült arcot vágott. Amint ott álltak körülöttem, hirtelen az jutott eszembe, hogy a fenforgó körülmények között az, amit tettem, a legnagyobb ostobaság volt. A félelem érzetét próbáltam bennük föleleveníteni: mert nappali viselkedésükből következtetve úgy gondoltam, hogy félni már elfelejtettek.

— Hirtelen eldobtam a gyufát s fellökve utamba az egyik emberkét, kibotorkáltam a nagy ebédő-csarnokon keresztül újra a holdfénybe. Hallottam, hogy ijedten kiabálnak s apró lábacskáik botorkálva ide-oda tipegnek. Nem emlékszem, mi mindent tettem még, mialatt a hold fölé emelkedett az égboltozat. Azt hiszem, vesztésem váratlansága őrjített meg. Mintha reménytelenül kiszakadtam volna saját fajomból, — ott álltam, mint valami idegen állat az ismeretlen világban. Közbe-közbe bizonynyal újra kitért dühöngésem; sikoltoztam s átkoztam Istent és végzetemet. Emlékszem, hogy a kétségbeesés egész hosszú éjjele alatt szörnyű fáradságot éreztem tagjaimban; emlékszem, hogy megvizsgáltam a legképtelenebb helyeket; tapogatóztam a holdvilágos romok között s a fekete, árnyékos helyeken különös lényekhez ért a kezem.

— Emlékszem, hogy végül ott hevertem a földön a szfinx közelében; zokogtam végtelen nyomoruságomban s haragudtam, hogy esztelenül ott hagytam a gépet, holott lett volna elég erőm arra, hogy magammal vigyem. Nem maradt számomra más, csak nyomoruság. Majd elaludtam. Mikor fölébredtem, világos nappal volt s egy pár veréb ugrándozott közelemben a pázsiton.

— Feltűntem az üde reggeli levegőben s iparkodtam kitalálni, hogy jutottam oda s mért érzem magam annyira elhagyatottnak

és kétségbeesettnek. Csakhamar tisztán emlékeztem mindenre. A napfény tiszta világosságban világosan láttam magam is a dolgokat. Beláttam éjszakai dühöngésem vak ostobaságát s okosan tudtam elmélkedni. Tegyük föl, hogy a gép végkép elveszett, — talán megsemmisült. Az volt a legeészerűbb, hogy nyugodt legyenek és türelmes, tanulmányozzam embereimet s tiszta képet nyerjek arról, hogy következett be vesztésem és hogy tehetnék azért új anyagra és eszközökre, úgy hogy végül esetleg új gépet készíthessek. Ez volt egyetlen reményem — nyomorult remény, de mégis jobb, mint a kétségbeesés. Aztán meg az a világ, melybe jutottam, tagadhatatlanul szép és érdekes világ volt.

— De lehetséges volt az is, hogy a gépet csak máshová viték. Mindenképpen nyugodtan és türelmesen kellett viselkednem, hogy megtudjam, hova rejtették s újra visszaszerezem erővel vagy ravasszággal. Mindezeket elgondolva talpra ugrottam s körülnéztem, keresve, hol fűrödhethetném. Fáradtam voltam, tagjaim szinte megmerevedtek, és piszkos az utazástól. A friss reggel vágyat ébresztett bennem hasonló frisseségre. Izgatottságom önmagát felemésztette. Amint dolgom után láttam, valósággal esodálkoztam éjszakai szörnyű ingerültségemen. Gondosan megvizsgáltam a talajt a kis tisztás körül. Egy kis időt hiábavaló kerdezősködésemre feeséreltem, elmagyarázva bajomat, úgy, amint tudtam, a közelemben járkáló apró emberkéknek. Nem értette meg egyikük sem mozdulataimat: néhány bamba képet vágott; mások azt hitték, hogy tréfálok velük s arcomba nevettek. Soha semmi nem került nagyobb küzdelembe, mint hogy akkor megálljam, hogy rá ne üssek nevető kis arcocskájukra. Bolond ösztön volt, de az ördög, melyet félelmem és vak haragom szült, még lázadózott bilincsei ellen s még egyre azon volt, hogy zavarodottságomból hasznót huzzon. A gyp jobb tanácsot adott. Láttam, hogy mély barázda szántotta föl körülbelül közepén a szfinx alapzata s aközött a hely között, ahol lábam nyomai látszóttak, a mint érkezésemkor a fölfordult géppel vesződtem. Köröskörül észrevettem egyéb jeleit is a gép elhurcolásának; furesa keskeny lábnyomokat láttam, melyek mintha valami lajhártól eredtek volna. Mindez az alapzatra terelte teljes figyelmemet. Ha jól emlékszem, mondtam már, hogy bronzból volt. De egyszerű bronztömb volt. Minden oldalán bemélyedő, keretes szép négyszögűlapok ékítették. Odamentem s ráütöttem e lapokra. Az alapzat üres volt. Gondosan szemügyre vettem a lapokat, s láttam, hogy a szegélyzetek nem voltak egy darabból. Kilineset, kuleslyukat nem találtam sehol; de a lapok, amelyek, amint gyanítottam, ajtók voltak, valószínűleg belülről nyitlak. Egy dolog elég világossá vált előttem. Minden nagyobb erőlködés nélkül kitalálhattam,

hogy időgépem a talapzaton belül volt. De hogyan került oda, az egészen más kérdés volt.

— A bokrok között, virágzó almafák alatt, két narancsszínű ruhába öltözött emberke kis fejét láttam közeledni. Feléjük fordultam s mosolyogva magamhoz intettem őket. Odajöttek, mire a bronzalapzatra mutatva, igyekeztem megértetni velük, hogy szeretném kinyitni. De a mint az alapzat felé mutattam, rögtön szörnyű furesán viselkedtek. Nem is tudom, hogy magyarázzam meg arckifejezésüket. Körülbelül úgy néztek rám, mint valami gyöngédlelkű hölgy, akit durva, illetlen mozdulattal megbánt az ember. Tovább mentek, mintha a lehető legnagyobb sérelem esett volna rajtuk. Próbáltam tettem nyomban utána egy fehér ruhás, édes tekintetű kis fiúval, de az eredmény ugyanaz volt. Ugy elváltozott, hogy szinte elszégyeltem magamat. Csak-hogy, amint tudjátok, szükségem volt az időgépre s újra próbát tettem vele. Amint elfordult, úgy mint a többiek, nem tudtam tovább uralkodni magamon. Három ugrással utólrétem, megkapva libegő ruháját, nyakon ragadtam s vonszolni kezdtem a szfinx felé. De arra erre oly borzadályt és ellenkezést fejezett ki, hogy hirtelen utjára boesátottam.

— De még nem adtam meg magamat. Rácsaptam öklömmel a bronzlapokra. Mintha valami zörej hangzott volna belülről — hogy világosan beszéljek, mintha vihogásszerű hangot hallottam volna, — de bizonyára képzelődtem csak. Majd leszaladtam a folyamhoz egy vaskos kavicsért s visszatérve, elkezdtem kalapálni az alapzaton, úgy hogy lapos mélyedést vertem az ékítményekbe s a patina porzó rétegekben potyogott a földre. Az apró emberkék vagy egy mértföldnyi területen bizonyára hallották, amint szenvedélyesen ki-kifakadva kalapácsoltam. De nem volt semmi eredménye. Láttam, hogy egy csoport apró teremtés lopva rám tekintget a lejtős domboldaláról. Végre izzadtan és kimerülve leültem, hogy szemmel tartsam a helyet. De ahoz nagyon is nyughatatlan természetű vagyok, hogy valamit sokáig szemmel tarthassak. A hosszú virrasztásra tulságosan nyugati ember vagyok. Dolgozni eldolgoltam akár esztendőig is valami probléma megoldásán, de tétlenül várakozni báresak huszonnégyórát is — ez már egészen más dolog.

— Nemsokára felkeltem s céltalanul bandukoltam ide-oda a bokrok között újra a domb felé. Türelmem, — biztattam magamat; ha visszaakarod szerezni a gépedet, magára kell hagynod a szfinxet. Ha az a szándékuk, hogy gépedet elvigyék, akkor nem sokat ér, ha bronzlapjaikat meg rongárod, ha pedig nem az a szándékuk, akkor úgy is visszakapod, amint fogod tudni kérni tőlük. Ülni mind e sok ismeretlen dolog között, ilyen rejtély előtt, — semmi jóval nem biztat.

(Folytatjuk.)